

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОБЛЕМИ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

SOME FEATURES OF THE PROBLEM OF DIFFERENTIATED ASSESSMENT IN THE DISTANCE LEARNING SYSTEM

Статтю присвячено дослідженню деяких особливостей проблеми диференційованого оцінювання в системі дистанційного навчання.

Звертається увага на те, що використання диференційованого підходу при дистанційному навчанні в цілому дозволяє об'єднувати студентів за певними групами, а значить вибудовувати процес навчання з урахуванням індивідуальних особливостей особистості студента, використовуючи різні методи та прийоми в залежності від мети та етапів навчання.

Для запровадження ефективної моделі дистанційного навчання необхідно підходити до планування всього процесу вивчення дисципліни як до сукупності взаємопов'язаних видів навчальної діяльності студентів.

Диференційований підхід в асинхронному та синхронному дистанційному форматах навчання може здійснюватися через мотиваційний, рекомендаційний, візуально-інформаційний, інтерактивний та оціночний модулі.

Вважаємо, що впровадження диференційованого оцінювання в навчальний процес сприяє його успішності та ефективності.

Звертається увага на те, що відмінними рисами всіх сучасних освітніх платформ є зручний інтерфейс, налаштування індивідуальних завдань, відстеження їхнього виконання. Можна створювати банк питань, завдань і тестів із вибором одного чи кількох варіантів відповіді, встановленням правильної відповіді тощо.

Отже, особлива увага має приділятися тестовим завданням різної складності, яка може визначатися за таксономією Б. Блума. Ці завдання об'єднуються у різноманітні тести для самоконтролю студента та контролю засвоєння окремих тем та курсу загалом.

Також акцентується увага на тому, що найважливішою вимогою оціночного тесту є валідність, надійність, диференціація. У процесі складання тестів особлива увага має приділятися однозначності завдань та відповідей, чіткій відповідності завдань до вивченого матеріалу, розбору типових помилок тестованих осіб.

Вважаємо, що реалізувати оцінювання в дистанційному навчанні у процесі професійної підготовки іноземних студентів базових факультетів слід з урахуванням диференційованого підходу, культурно-національних особливостей і рівня мовної підготовки іноземних студентів.

Ключові слова: дистанційне навчання, диференційований підхід, диференційоване

оцінювання, іноземні студенти, професійна підготовка.

The article is devoted to the study of some problems of differentiated assessment in the distance learning system.

Attention is drawn to the fact that the use of a differentiated approach in distance learning as a whole allows to unite students in certain groups, which means to build the learning process taking into account the individual characteristics of the student's personality, using different methods and techniques depending on the goal and stages of learning.

To introduce an effective model of distance learning, it is necessary to approach the planning of the entire process of studying the discipline as a set of interrelated types of educational activities of students.

A differentiated approach in asynchronous and synchronous distance learning formats can be implemented through motivational, recommendation, visual information, interactive and assessment modules.

We believe that the introduction of differentiated assessment into the educational process contributes to its success and efficiency.

Attention is drawn to the fact that the distinguishing features of all modern educational platforms are a convenient interface, setting individual tasks, tracking their completion. You can create a bank of questions, tasks and tests with the choice of one or more answer options, setting the correct answer, etc.

Therefore, special attention should be paid to test tasks of different complexity, which can be determined according to B. Bloom's taxonomy. These tasks are combined into various tests for self-monitoring of the student and control of learning of individual topics and the course in general.

Attention is also focused on the fact that the most important requirement of an assessment test is validity, reliability, and differentiation. In the process of taking the tests, special attention should be paid to the clarity of the tasks and answers, the clear correspondence of the tasks to the studied material, and the analysis of typical errors of the tested persons.

We believe that assessment in distance learning in the process of professional training of foreign students of basic faculties should be implemented taking into account a differentiated approach, cultural and national characteristics and the level of language training of foreign students.

Key words: distance learning, differentiated approach, differentiated assessment, foreign students, professional training.

УДК 378.147.88
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/52.1.26>

Левченко Я.С.,
докт. наук з галузі управління
та адміністрування,
професор кафедри економіки
і підприємництва
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету
Семененко І.Є.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри мовної підготовки
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету

Надання здобувачам освіти можливості отримання якісних знань за місцем їх знаходження за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій та відповідного програмного забезпечення є головною метою дистанційного

навчання, яке у нинішніх складних умовах може бути єдино можливим.

Для запровадження ефективної моделі дистанційного навчання необхідно підходити до планування всього процесу вивчення дисципліни як

до сукупності взаємопов'язаних видів навчальної діяльності студентів. Для цього потрібно мати:

- чітко сформульовані очікувані результати навчання з курсу та розуміння, як вони збігаються з цілями освітньої програми;
- розуміння, як ми на різних етапах можемо оцінити прогрес досягнення очікуваних результатів навчання;
- план тем і видів діяльності на весь курс, де кожен елемент має безпосередній зв'язок з очікуваними результатами навчання [3].

І тут у нагоді може стати використання диференційованого підходу при дистанційному навчанні на основі мети діяльності студента, який спрямований на прогнозування рівня освоєння компетенцій, мотивацію пошукової та дослідницької праці, презентацію власних результатів, що в цілому дозволяє об'єднувати студентів за певними групами, а значить вибудовувати процес навчання з урахуванням індивідуальних особливостей особистості студента, використовуючи різні методи та прийоми в залежності від мети та етапів навчання.

Мета статті: розглянути деякі аспекти проблеми диференційованого оцінювання в системі дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень. У дослідженнях останніх років увага вчених зосереджена на педагогічних аспектах підготовки іноземних громадян. Так, низка наукових праць свідчить про неухильне зростання інтересу науковців до проблем навчання іноземців в Україні, при цьому особливо активно досліджено дидактичні основи підготовки іноземних студентів у ЗВО (А. Бронська, А. Нікітін, О. Суригін); проблеми підготовки іноземних громадян до навчання у технічних університетах (П. Баришовець, Н. Булгакова, Е. Лузик); адаптаційні процеси як підґрунтя аккультуризації іноземного студента у навчальному середовищі українських ЗВО (М. Іванова, Н. Тіткова, І. Ширяєва). Інноваційними методами навчання займалися (С. Сакович, М. Черкасов, А. Шаяхметова, І. Гревцева, О. Николенко, Е. Худайберганава, Б. Гулиметова, В. Бимурзина, Н. Петрова) [7].

Питання дистанційної освіти лежали у площині досліджень як зарубіжних (D. Adelstein, L. Archambault, M. Barbour, J. Borup, C. Cavanaugh, T. Clark, C. Keeler, A. Molnar, E. Murphy, A. Picciano, M. Roblyer, J. Watson), так і вітчизняних науковців (В. Биков, О. Колесніков, В. Кухаренко, С. Сиротенко, С. Шаран). Використання системи Moodle щодо підвищення ефективності навчального процесу досліджували А. Al-Ajlan, С. Huang, G. Kakasevski, H. Zedan, H. Болюбаш, Т. Коваль, В. Логвіненко, А. Мищишен, Є. Смирнова-Трибульська, Ю. Триус, В. Франчук та ін. [3].

Питаннями диференційованого навчання займалися А. Степанова-Камиш, О. Панкратов, Т. Гришина; критеріями оцінювання отриманих

знань – А. Жуковська, В. Майорський, І. Булах, Н. Титова, Г. Васьківська, Н. Борбич, С. Кузіна, З. Боценко.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, проблема диференційованого оцінювання знань студентів у системі дистанційного навчання, як чинника оптимізації процесу професійної підготовки є дуже актуальною в педагогічному аспекті. Водночас, вона є недостатньо дослідженою стосовно професійної підготовки іноземних студентів.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання, що звісно дуже зручно, може здійснюватися у двох форматах: асинхронному та синхронному.

Асинхронне навчання передбачає самостійне вивчення дисципліни із затримкою у часі.

Синхронне навчання відповідно – навчання в режимі реального часу на певній освітній платформі. Диференційований підхід в асинхронному та синхронному дистанційному форматах навчання може здійснюватися через мотиваційний, рекомендаційний, візуально-інформаційний, інтерактивний та оціночний модулі.

Сенс мотиваційного модуля полягає, на наш погляд, у тому, щоб не просто передати студенту певний обсяг знань, а організувати його самостійну пізнавальну діяльність, навчити його самостійно здобувати знання та застосовувати їх на практиці. Рекомендаційний модуль – чіткі та прості рекомендації щодо виконання завдання на занятті, оскільки якість та успіх виконання завдання безпосередньо залежить від розуміння студентом того, що йому потрібно зробити.

Візуально-інформаційний модуль передбачає конкретне інформаційне наповнення з урахуванням основного каналу сприйняття – візуального. Під час підготовки матеріалів для вивчення особлива увага має приділятися його оформленню, тобто. навчально-практичний матеріал повинен бути доступним для розуміння, наочним та різноманітним, що допомагає кращому його засвоєнню.

Інтерактивний модуль може трактуватися як система інтерактивної взаємодії всіх учасників дистанційного навчання за допомогою форумів, відеоконференцій, а також консультацій з викладачем.

Оціночний модуль – оцінювання та контроль для моніторингу того, наскільки студент зрозумів матеріал. При дистанційному диференційованому навчанні слід враховувати, що засвоєння студентом нового матеріалу та його закріплення має відбуватися індивідуально, залежно від його підготовки. Тобто важливо передбачити різні варіанти контролю отриманих знань. Це і письмові опитування, і вирішення ситуаційних завдань, і контрольні та інші самостійні роботи різного рівня.

Перевага диференційованого підходу: є можливість вести постійний контроль за результатами роботи студентів, змінюючи характер завдань. Так, завдання слід зробити багаторівневими, тобто диференціюючи їх за ступенем складності для самостійного відпрацювання навичок при дистанційному навчанні студентів.

Це може бути завдання для поточного контролю, що забезпечує, як відомо, оцінювання модулів, тобто ходу освоєння дисциплін та проводиться у вигляді колоквиумів, комп'ютерного тестування, письмових контрольних робіт, оцінки участі студентів у диспутах, круглих столах, ділових іграх, вирішенні ситуаційних завдань тощо; завдання для підсумкового контролю з дисципліни, які мають на меті визначити рівень досягнення запланованих результатів навчання за певний період навчання (семестр) і проводиться зазвичай у формі іспитів, заліків, підбиття підсумків бально-рейтингової системи оцінювання. Може бути у вигляді індивідуальної усної співбесіди, наприклад колоквиум, кейс-завдання, опитування, співбесіда, круглий стіл, дискусія, полеміка, диспут, дебати; письмової роботи (контрольні роботи, есе, доповідь, повідомлення, реферат, проєкт).

При диференційованому навчанні оцінювання знань студентів здійснюється за допомогою матеріалів – оціночних засобів, у якості яких використовуються різноманітні завдання. Оціночні засоби за рівнем складності змінюються від рівня, що дозволяє оцінювати та діагностувати знання фактичного матеріалу та вміння правильно використовувати спеціальні терміни та поняття, впізнавати об'єкти вивчення в рамках певного модуля до вміння синтезувати, аналізувати, узагальнювати фактичний та теоретичний матеріал, формулювати обґрунтовані висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; інтегрувати знання різних галузей, аргументувати власну думку.

Можуть бути завдання для репродуктивного рівня; реконструктивного рівня; творчі завдання. До одного ж самого змісту пропонується кілька вимог різного рівня складності.

Диференційований підхід при дистанційному навчанні добре застосовувати, використовуючи такі платформи, як Microsoft Teams, Google Клас, Moodle.

Філософія «педагогіки соціального конструкціонізму», що лежить в основі модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), спрямована на підвищення ефективності процесу навчання. Основні принципи «соціального конструкціонізму», сформульовані Martin Douglamas, включають співпрацю, активне навчання, критичну рефлексію та орієнтовані на організацію взаємодії не тільки між викладачем та учнями, а й учнів один з одним [1, с. 5].

Moodle пропонує всеосяжний набір систем перевірки знань: різні тести, диференційовані завдання, семінари, форуми. У викладача є шкали відвідуваності та оцінки, електронні журнали. Викладач може також встановлювати кількість робіт та строки їхнього виконання, визначати форму, обсяги та особливості виконання завдань.

Відмінними рисами всіх сучасних освітніх платформ є зручний інтерфейс, налаштування індивідуальних завдань, відстеження їхнього виконання. Можна створювати банк питань, завдань і тестів із вибором одного чи кількох варіантів відповіді, встановленням правильної відповіді тощо.

Тобто, створюються завдання базової та підвищеної складності, з урахуванням індивідуальних особливостей студента, де можна встановити час проходження завдань та тестів, що є однією з основних складових диференційованого підходу. А студент, у свою чергу, налаштований на самоконтроль та створення особистої траєкторії професійного розвитку.

Тестові завдання можуть бути різної складності, яка визначається за таксономією Б. Блума. Ці завдання об'єднуються у різноманітні тести для самоконтролю студента та контролю засвоєння окремих тем та курсу загалом. У таких тестах викладач використовує дієслова та завдання, що скеровують мисленнєву діяльність тестуємих на різних рівнях:

Знання: Визначте, повторіть, складіть список, знайдіть, покажіть, перекажіть, назвіть

Розуміння: Поясніть, опишіть, розпізнайте, обери́ть, перекладіть, перекажіть своїми словами

Застосування: Застосуйте, поясніть, обчисліть, виберіть, завершіть, проілюструйте, розрахуйте

Аналіз: Визначте частини, встановіть послідовність, розділіть, розбийте, розберіть, структуруйте, порівняйте

Синтез: Згрупуйте, зберіть, скомбінуйте, складіть, створіть, розробіть, об'єднайте, запропонуйте, перегрупуйте, переписіть

Оцінка: Оцініть, доведіть, переконайте, обґрунтуйте, порекомендуйте, підтримайте, висловіть ставлення, встановіть рейтинг, підтримайте [6, с. 52].

У Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті на кафедрі мовної підготовки спільно з кафедрою «Економіки і підприємництва» створено дистанційний курс «Українська мова як іноземна (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів 1-2 курсу економічних спеціальностей, який містить наступні теми: Кваліфікація особи, предмета, явища. Характеристика предмета, явища, особи. Вираження дії в активному та пасивному зворотах мови; сутності процесу, явища; обумовленості процесу; використання процесу і його ролі; наявності, використання, обумовленості, зміни властивості. Ознаки предмету. Процесуальна ознака предмета.

Предмети та їх класифікація. Опис перебігу, зміни, етапів процесу. Опис діяльності людини.

Кожна тема містить два розділи: мовний матеріал та матеріал для розвитку навичок читання, говоріння та письма.

Мета розробленого курсу – виробити у студентів навички активного вживання лексико-граматичного матеріалу у навчально-професійній сфері спілкування; підготувати їх до сприйняття лекцій та читання текстів з економічних дисциплін; розвинути навички усного та писемного мовлення.

У курсі представлено функціональний опис української мови та реалізується принцип активної комунікативності.

Навчання проводиться на двох рівнях: на рівні речення та на рівні тексту. Тексти різноманітні у жанровому відношенні та взяті з навчальної літератури студентів, наукових та науково-популярних видань. Для посилення навчально-професійного навчання студентів-економістів у мовній частині курсу представлено кілька мікротекстів та окремих прикладів з навчальної літератури.

Мовний матеріал відпрацьовується у завданнях, спрямованих на закріплення навичок вживання лексико-граматичних конструкцій, властивих науковому стилю мовлення та загальнолітературній українській мові.

Зміст оціночного модуля поданого дистанційного курсу представлено тестовими матеріалами, які мають діагностичний характер:

вступний тест для визначення вихідного рівня володіння українською мовою, за результатами якого студент отримує рекомендації щодо додаткової роботи над деякими розділами та граматичними темами;

– проміжні тести з розділів курсу, спрямовані на перевірку мовленнєвих умінь, мовних навичок та знань у соціокультурній та країнознавчій сферах;

– підсумковий тест із завданнями на перевірку всіх видів мовленнєвої діяльності.

Найважливішою вимогою такого елемента контролю, як оціночний тест, є звісно валідність, надійність, диференціація. У процесі складання тестів особлива увага має приділятися однозначності завдань та відповідей, чіткій відповідності завдань до вивченого матеріалу, розбору типових помилок тестованих осіб.

Будь-який курс має містити три складові, які узгоджуються між собою. Цей підхід відомий як «конструктивне узгодження».

Джон Бі'з описує такі складові:

1. Очікувані результати навчання, які узгоджені з цілями освітньої програми та програмними результатами навчання.

2. Оцінювання, яке перевіряє визначені результати навчання.

3. Усі види діяльності впродовж курсу, які націлені на досягнення результатів навчання [11].

Висновки. Реалізувати оцінювання в дистанційному навчанні у процесі професійної підготовки іноземних студентів базових факультетів слід з урахуванням диференційованого підходу, культурно-національних особливостей і рівня мовної підготовки іноземних студентів. Використання різноманітних методів, форм і засобів навчання, спрямованих на розвиток мотивації, активності, самостійності, творчості студентів, самоорганізації; емоційно-вольової саморегуляції, готовність до прийняття рішень у ситуаціях альтернативного вибору, вміння адаптуватися у швидкозмінних політичних, соціальних і виробничих умовах дозволяє сформувати необхідні уміння та якості іноземних студентів, тому що їхня професійна діяльність оцінюється саме через такі показники.

Отже, перед фахівцями закладів вищої освіти постає завдання: дидактично грамотно організувати систему диференційованого оцінювання в умовах дистанційного навчання, як цілісної динамічної структури, що сприяє розвитку здібностей іноземних студентів вирішувати завдання професійної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Анисимов А. М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle : учеб. пособие. Харьков : ХНАГХ, 2009. 292 с.

2. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі : методичний огляд / уклад. Л.А. Якимова. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 32 с.

3. Бодик О.П. Особливості створення дистанційного курсу для студентів-філологів засобами платформи Moodle : Матеріали Дев'ятої міжнародної науково-практичної конференції «MoodleMoot Ukraine 2021. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle» <https://2021.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=18> (дата звернення: 20.09.22)

4. Борщева О. В., Наволочная Ю.В. Организация работы студентов в системе Moodle при обучении иностранному языку в вузе. Педагогика и психология образования. 2019. № 1. С. 92–97.

5. Пометун О. (2018) Критичне мислення як педагогічний феномен. Український педагогічний журнал. № 3. С. 89–98.

6. Пометун О., Гупан Н. (2019) Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. Український педагогічний журнал. № 3. С. 50-58.

7. Семененко І.Є. Використання деяких прийомів інноваційного навчання в процесі мовної підготовки іноземних студентів : Інноваційна педагогіка: науковий журнал. Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2021. – Вип. 32(т.1). С. 153-156.

8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.

9. Хома Т.В. Активні методи навчання в педагогіці вищої школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук.

пр. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2020. Вип. № 69. С. 149 – 152.

10. Шандра Р. Організація дистанційного навчання в Moodle. *Освіта.ua*. URL: https://osvita.ua/vnz/high_school/72285/ (дата звернення: 19.09.2022).

11. Biggs J. Aligning Teaching for Constructive Learning. URL: https://www.heacademy.ac.uk/sites/default/files/resources/id477_aligning_teaching_for_constructing_learning.pdf (дата звернення: 19.09.2022).